

SAMMENHÆNGSKRAFT I DANSKE IDRÆTSFORENINGER

Baselinemåling i fem foreninger i samarbejde med
KFUMs Idrætsforbund

Notat / August 2024

Maja Pilgaard &
Cecilie Rohde Andersen

Idrættens
Analyseinstitut

SAMMENHÆNGSKRAFT I DANSKE IDRÆTSFORENINGER

Titel

Sammenhængskraft i danske idrætsforeninger. Baselinemåling i fem foreninger i samarbejde med KFUMs Idrætsforbund.

Forfatter

Maja Pilgaard og Cecilie Rohde Andersen

Øvrige bidragydere

Mette Byg Josefsen

Rekvirent

KFUMs Idrætsforbund

Layout

Idrættens Analyseinstitut

Forsidefoto

Henrik Bjerg / KFUMs Idrætsforbund

Udgave

1. udgave, Aarhus, august 2024

ISBN

978-87-94468-24-4 (pdf)

Udgiver

Idrættens Analyseinstitut
Frederiksgade 78B, 2.
DK-8000 Aarhus C
T: +45 3266 1030
E: idan@idan.dk
W: www.idan.dk

Gengivelse af denne rapport er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Indhold

Indledning.....	6
Metode.....	7
Udvikling af spørgeskema.....	7
Dataindsamling.....	9
Resultater	10
Overordnet mål for sammenhængskraft	10
Mål for hver af de seks dimensioner i sammenhængskraftsmålet	11
Elementer, der påvirker eller påvirkes af sammenhængskraften	13
Afrunding	20
Litteraturliste	23

Indledning

KFUMs Idrætsforbund ønsker at arbejde med udvikling af sammenhængskraft i forbundets medlemsforeninger. Forbundet samarbejder i den forbindelse med fem udvalgte foreninger om en udviklingsproces, som skal styrke bestyrelsesarbejdet samt foreningens arbejde med medlemsfremgang, frivillighed og det gode træningsmiljø.

KFUMs Idrætsforbund ønsker at måle på, hvorvidt udviklingsprocessen medfører øget sammenhængskraft i de pågældende foreninger, og har i den forbindelse indledt et samarbejde med Idrættens Analyseinstitut (Idan), som har stået for at udvikle et mål for sammenhængskraft og gennemføre en baselinemåling og på sigt også en opfølgende måling i de fem foreninger.

Sammenhængskraft er et flygtigt begreb, som handler om alt det, der binder mennesker sammen i et fællesskab. Det rækker ud over antal medlemmer, brugen af faciliteter eller foreningens økonomi. I denne undersøgelse har Idan udarbejdet et mål bestående af en række underelementer, som hver især bringer forskellige vinkler på sammenhængskraft i en kontekst af idrætsforeninger.

Denne rapport viser resultater fra baselinemålingen i fem foreninger, mens der i foråret 2025 kommer en opfølgende rapport baseret på gentagne målinger i de samme foreninger.

Metode

Undersøgelsen af sammenhængskraft er baseret på et spørgeskema udviklet til henholdsvis børn (10-15 år) og voksne (16 år+) medlemmer i udvalgte foreninger. Herunder følger en beskrivelse af målet for sammenhængskraft, samt de metodiske elementer i selve dataindsamlingsprocessen.

Udvikling af spørgeskema

Inspiration til udarbejdelse af spørgeskemaet er hentet fra flere forskellige studier. Bl.a. fra samfundsteori om social kapital (Coleman, 1990; Putnam, 2000) og forskellige studier af sammenhængskraft (Torpe et al., 2007; Lolle 2017) og Sense of community (McMillan & Chavis, 1986).

Dertil bygger spørgsmålene på inspiration fra empirisk litteratur om social kapital i idrætsforeninger (Elmose-Østerlund et al., 2019; Bjerrum et al. 2021).

På baggrund af litteraturen og dialog med KFUMs Idrætsforbund om deres konkrete arbejde med foreningsudvikling, er spørgeskemaet udarbejdet med seks centrale dimensioner, der tilsammen måler foreningens sammenhængskraft. De seks dimensioner omhandler:

1. Tillid
  2. Indflydelse
  3. Ansvar
  4. Sociale relationer
  5. Tilknytning
  6. Identifikation
- } Disse to dimensioner er lagt sammen i målet for børn.

Dimensionerne er operationaliseret i konkrete spørgsmål, som er udformet forskelligt til hhv. børn og voksne, som vist i skema 1 og 2 på næste side.

I udarbejdelsen af et samlet mål for sammenhængskraft er alle svar på de enkelte dimensioner omregnet til et indeks¹ fra 1-100, hvorved det er muligt at beregne en gennemsnitsscore og sammenligne sammenhængskraften på tværs af foreninger. Indekseringen sker udelukkende for besvarelserne fra de voksne (16 år+).

Grundet få besvarelser af spørgeskemaet til børn udføres der ikke en indeksering i denne afrapportering. I stedet beregnes et simpelt gennemsnit for hhv. det samlede mål for sammenhængskraft (15 forskellige variable) og for de forskellige elementer af målet. Gennemsnittet vil i stedet vise en score mellem 1-5, og vil ligesom indekseringen af data for voksne vise graden af sammenhængskraft i børneafdelingerne i de fem foreninger.

---

¹ Indekset er udarbejdet som et formativt indeks ud fra den teoretiske betragtning, at de seks elementer hver især bidrager med forskellige vinkler på sammenhængskraft.

Skema 1: Mål for sammenhængskraft – voksne

Tillid	Har du tillid til andre på dit hold? Har du tillid til dine trænere og ledere i din klub/forening? Har du tillid til andre personer i din klub/forening?
Indflydelse	Jeg ved, hvem jeg skal gå til, hvis jeg vil foreslå noget nyt i min klub Jeg oplever at trænere/ledere vil lytte, hvis jeg kommer med forslag Jeg søger aktivt at have medbestemmelse i min klub
Ansvar	I hvor høj grad føler du, at du har ansvar for din klub/forening? I hvor høj grad oplever du, at de andre medlemmer føler ansvar for din klub/forening?
Sociale relationer	Jeg har fået nye venskaber ved at deltage i klubben Min træner/instruktør er god til at hjælpe spillere/udøvere på alle niveauer Vi tager alle sammen ansvar for de nye, der kommer Vores trænere/ledere har fokus på, at vi får en god relation til hinanden Foreningen arrangerer sociale arrangementer (f.eks. fællesspisning, foredrag, fester, familiedage, mm.)
Tilknytning	Jeg oplever, at jeg lige så godt kunne være medlem af en anden klub, end den jeg i øjeblikket er medlem af Jeg er en del af fællesskabet i min klub/forening
Identifikation	I hvor høj grad oplever du, at du identificerer dig med dine holdkammerater? I hvor høj grad oplever du, at din klub/forening er en central del af, hvem du er?

Skema 2: Mål for sammenhængskraft – børn

Tillid	Jeg kan snakke med andre fra mit hold om alvorlige ting Jeg kan snakke med trænere i min klub om alvorlige ting
Indflydelse	Jeg vil snakke med nogen i klubben om min idé Jeg ved, hvem jeg skal gå til, hvis jeg vil foreslå en ny idé Jeg tror, at mine trænere/ledere vil lytte, hvis jeg kommer med en ny idé
Ansvar	Er du med til at gøre klubben til et rart sted at være? Er dine holdkammerater med til at gøre klubben til et rart sted at være?
Sociale relationer	Jeg har fået nye venner i klubben Min træner er god til at hjælpe alle spillere/udøvere Holdet sørger for, at nye medlemmer føler sig velkomne Vores trænere har fokus på fællesskabet Klubben laver sociale aktiviteter (f.eks. Fællesspisning, klubaftner, familiedage, udflugter, mm.)
Tilknytning/ identifikation	Jeg kunne lige så godt være medlem af en anden klub, end den jeg er i nu Jeg er glad for at være en del af lige præcis min klub Jeg er en del af fællesskabet i min klub

I forbindelse med udarbejdelsen af indekset er eventuelle manglende besvarelser (missing-values) erstattet med variabelgennemsnittet på den pågældende variabel. Dog er respondenter med svar på færre end 9 ud af 17 spørgsmål ekskluderet. 'Ved ikke'-, og 'Ikke

relevante'-besvarelser medtages ikke i indekseringen og i gennemsnitsberegningen, eftersom dette ellers skævvrider tallene.

Udover de seks dimensioner, som tilsammen skal måle foreningens sammenhængskraft, indeholder spørgeskemaet spørgsmål om deltagelse i frivilligt arbejde, hyppighed af deltagelse, transportafstand til foreningen, antal år som medlem, de fysiske rammer, og hvorvidt de nuværende medlemmer vurderer, at det er nemt for nye at blive en del af foreningen. Disse spørgsmål er medtaget for at undersøge, hvorvidt disse forskellige elementer har indflydelse på oplevelsen af sammenhængskraft.

Dataindsamling

Spørgeskemaet blev opsat i SurveyXact, og i udgangspunktet aftalte Idan og KFUMs Idrætsforbund, at deltagende foreninger skulle levere mailadresser på medlemmerne, som fik en mail med invitation til deltagelse i undersøgelsen via et link til online besvarelse.

Erfaringer fra den første forening viste imidlertid, at meget få medlemmer valgte at deltage i undersøgelsen, selv efter to rykkerrunder. Dertil kom et stort antal mails (ca. 20 pct.) retur, dels fordi respondenterne ikke længere var medlem, dels fordi mailadressen var ugyldig. Der viste sig også at være et stort antal dubletter af mailadresser, enten fordi én person var oprettet som kontakt til flere familiemedlemmer, og/eller fordi den samme mailadresse var tilknyttet flere forskellige afdelinger (aktiviteter) i foreningen. Enkelte frabad sig derudover at deltage i undersøgelsen.

KFUMs Idrætsforbund forsøgte sig med flere besvarelser fra foreningen blandt børnemedlemmer mellem 7-15 år ved at printe selve spørgeskemaet, lade børnene udfylde skemaet i forbindelse med en træning og efterfølgende indtaste svarene i Excel.

Denne metode er meget ressourcekrævende i både tid og papir, hvorfor der til de øvrige fire foreninger blev produceret en QR-kode og et åbnet link til besvarelse. Konsulenter fra KFUMs Idrætsforbund besøgte derefter forskellige hold i de fire foreninger og opfordrede medlemmerne til at besvare spørgeskemaet via deres mobiltelefoner.

Resultater

Tabel 1 herunder viser antal besvarelser fra de fem foreninger.

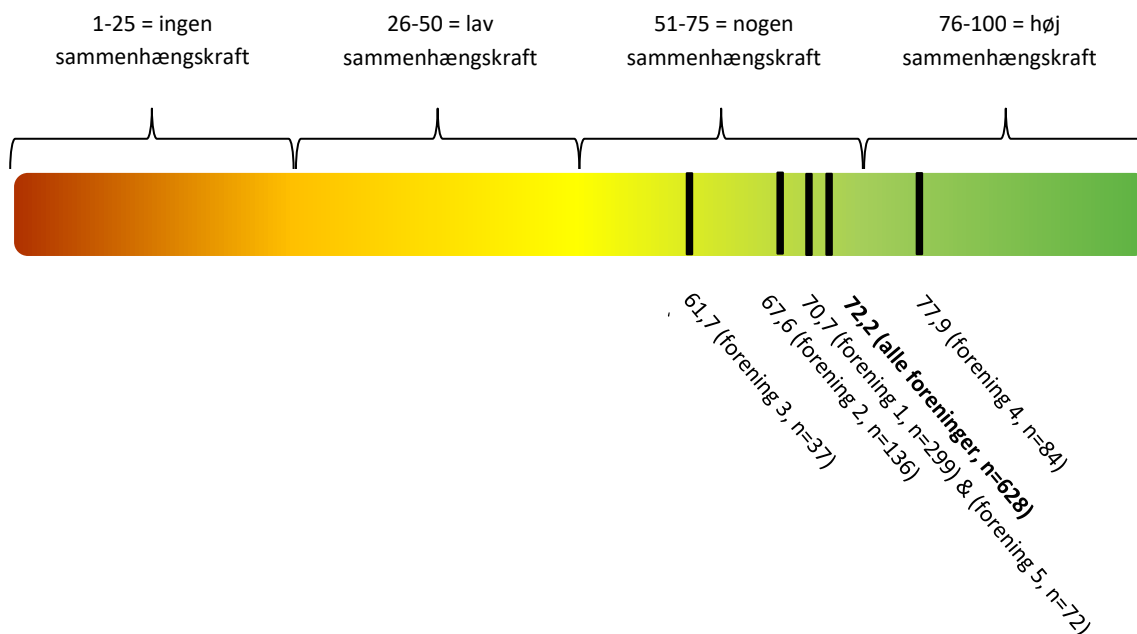
Tabel 1: Oversigt over respondentantal

	Antal besvarelser blandt børn (10-15 år)	Antal besvarelser blandt voksne (16+ år)
Forening 1	76	307
Forening 2	30	137
Forening 3	18	37
Forening 4	18	85
Forening 5	58	72

Overordnet mål for sammenhængskraft

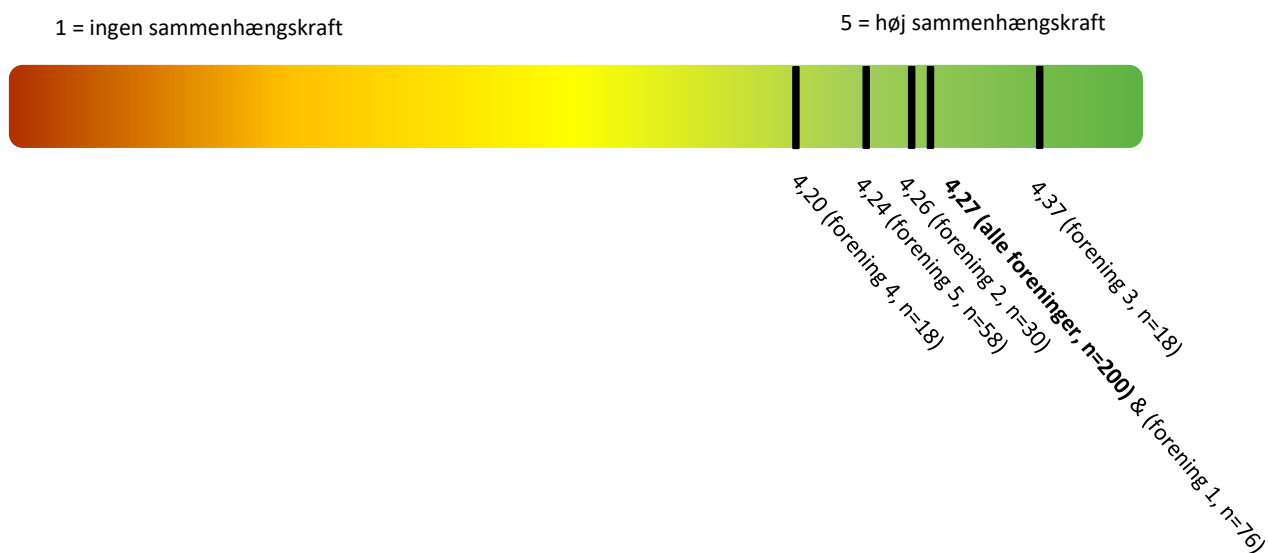
Omregnet til en skala fra 1 til 100 finder man en samlet score blandt voksne på 72,2 på tværs af de fem foreninger. Her er altså tale om fem foreninger, som allerede på forhånd ligger relativt højt på skalaen for sammenhængskraft. Samtidig ser man, at fire af foreningerne falder inden for det område, som kan betegnes som 'nogen sammenhængskraft', mens en enkelt forening befinder sig i kategorien 'høj sammenhængskraft'.

Figur 1: Generelt ligger foreningerne relativt højt på det samlede mål for sammenhængskraft (voksne, 16 år+)

Også blandt børnebesvarelsene finder man sammenlagt en meget høj score for sammenhængskraft, og spredningen mellem de fem foreninger er meget lille. Data er dog baseret på et meget begrænset antal besvarelser, og det er ikke muligt at vurdere, om flere besvarelser ville medføre større forskel i børnenes svar.

Figur 2: Børns besvarelser udtrykker høj grad af sammenhængskraft i de fire foreninger.

Mål for hver af de seks dimensioner i sammenhængskraftsmålet

Voksne medlemmer

Et blik på de underliggende dimensioner af sammenhængskraftsmålet viser, at især 'tillid' scorer højt blandt voksne (tabel 2). De voksne medlemmer oplever i høj grad, at de har tillid til både de andre udøvere i klubben og til træner-/ledere, men i lidt mindre grad til de øvrige deltagere i klubben. Det kan skyldes, at nogle udøvere slet ikke har relation til de andre udøvere i klubben og derfor har en mere moderat tillidsvurdering.

Omvendt fremstår 'identifikation' som en dimension, der trækker ned på sammenhængskraften blandt de voksne medlemmer. De identificerer sig i nogen grad med de øvrige medlemmer, mens der er mere moderat holdning til, hvorvidt klubben er en stor del af, hvem man er. Her opstår dog store forskelle på tværs af de fem foreninger i undersøgelsen. Mens 30 pct. af medlemmerne i forening 4 i høj grad oplever klubben som en stor del af, hvem de er, gælder det udelukkende 12 pct. i forening 2.

'Ansvar' er den anden dimension, der samlet set trækker ned på sammenhængskraften blandt de voksne udøvere. Mens der er stor spredning i svarene fra 'i mindre grad' til 'i høj grad', når udøverne skal vurdere, om de selv føler et ansvar for klubben, samler en stor andel af svarene sig om 'i nogen grad', når man skal vurdere, hvorvidt andre medlemmer tager et ansvar for klubben.

Svarene afspejler en typisk idrætsforening, hvor nogle medlemmer tager et meget stort ansvar og tilsvarende medlemmer, som slet ikke oplever ansvar, og en gruppe i midten, som måske indimellem bidrager eller tager ansvar i forskellige sammenhænge.

Tabel 2: Gennemsnitsværdier for de enkelte dimensioner blandt børn og voksne

Mål for hvert element i sammenhængskraftsmålet (indekstal)			
Forening	Element	Voksne	Børn
Total	Samlet mål	72,26 (n=628)	4,27 (n=200)
	Tillid	89,29	3,81
	Indflydelse	77,39	4,13
	Ansvar	71,48	4,40
	Socialt	83,76	4,40
	Tilknytning	75,38	4,40
	Identifikation	66,88	
Forening 1	Samlet mål	70,69 (n=299)	4,27 (n=76)
	Tillid	88,94	3,86
	Indflydelse	77,51	4,14
	Ansvar	69,87	4,44
	Socialt	84,16	4,42
	Tilknytning	75,29	4,29
	Identifikation	65,26	
Forening 2	Samlet mål	67,58 (n=136)	4,26 (n=30)
	Tillid	81,39	3,80
	Indflydelse	66,49	3,98
	Ansvar	65,68	4,38
	Socialt	79,09	4,51
	Tilknytning	70,23	4,36
	Identifikation	63,83	
Forening 3	Samlet mål	61,70 (n=37)	4,37 (n=18)
	Tillid	88,11	4,15
	Indflydelse	73,93	4,11
	Ansvar	64,30	4,40
	Socialt	76,65	4,53
	Tilknytning	61,98	4,49
	Identifikation	67,94	
Forening 4	Samlet mål	77,89 (n=84)	4,20 (n=18)
	Tillid	89,12	3,48
	Indflydelse	82,06	4,51
	Ansvar	72,32	4,24
	Socialt	85,81	4,11
	Tilknytning	82,90	4,48
	Identifikation	74,62	

Forening 5	Samlet mål	70,68 (n=72)	4,24 (n=58)
	Tillid	92,62	3,75
	Indflydelse	78,89	3,91
	Ansvar	66,29	4,52
	Socialt	84,58	4,43
	Tilknytning	76,56	4,39
	Identifikation	67,12	

Børnemedlemmer

Blandt børnene forholder det sig anderledes end blandt voksne. Man kan ikke udelukke, at det skyldes forskellige spørgsmålsformuleringer, men der kan også være grundlæggende forskelle i måden at gå til idræt på i foreningen blandt børn og voksne, som afspejler sig i forskellige oplevelser af sammenhængskraft.

Mens tillid er det mål, som voksne scorer højest på, forholder det sig lige omvendt blandt børn. Voksne har svaret direkte på, om de har tillid, mens børnene har svaret på, om de oplever at kunne tale med andre i klubben om alvorlige ting.

Selvom mange af børnene i høj grad oplever et socialt sammenhold og tilknytning til klubben, er der altså ikke tale om et fritidsfællesskab, hvor man kommer så tæt på de andre udøvere og trænere, at en stor andel af medlemmerne ville dele noget af det, der er svært i livet. Måske bliver idrætsfællesskabet for nogen ligefrem et frirum fra det, der ellers er svært i livet?

Børnene oplever således i høj grad en social tilknytning til klubben. Mange har især oplevet at få nye venner, og at trænere er gode til at hjælpe alle spillere, mens der er større udsving i svarene i forhold til evnen til at tage sig af nye spillere. Oplevelsen af, at klubben laver sociale arrangementer, opnår lavest score blandt de spørgsmål, der tilsammen udgør den sociale dimension.

Også her finder man interessante forskelle mellem foreningerne. Mens hele 89 pct. af udøvere i forening 3 er helt enige i, at de oplever at have fået nye venner, gælder det 44 pct. i forening 4.

Elementer, der påvirker eller påvirkes af sammenhængskraften

I spørgeskemaerne indgår også en række spørgsmål, der handler om, hvor mange år udøvere har været medlem af klubben, hvilke aktiviteter de dyrker, hvor lang afstand de har til klubben, hvorvidt de har frivillige opgaver, og om de frivillige oplever opbakning og tilpas mængde ansvar, de fysiske rammer for socialt samvær samt en vurdering af, hvor nemt det er for nye medlemmer at blive en del af klubben.

Disse spørgsmål er inkluderet for at undersøge, hvorvidt de påvirker sammenhængskraften i den pågældende forening, eller omvendt, om der er faktorer, som bliver bedre eller

lettere, hvis man arbejder på at sikre høj sammenhængskraft. Betyder de fysiske rammer f.eks. noget for øget tilhørsforhold eller sociale relationer i klubben? Og finder man omvendt en sammenhæng mellem det samlede mål for sammenhængskraft og de frivilliges oplevelse af, hvordan det er at være frivillig? Eller nye medlemmers vej ind i foreningen?

Afsnittene nedenfor beskriver simple regressionsanalyser, som indikerer statistiske sammenhænge mellem en forenings sammenhængskraft og elementer, som ikke er en del af målet, lavet på voksen-data på tværs af de fem foreninger.

Har høj medlemsdeltagelse betydning for en forenings sammenhængskraft?

Den første analyse ser på deltagelsesgrad målt på, hvor ofte man deltager i træningen/aktiviteten, hænger ud før/efter træning/aktiviteten og deltager i sociale arrangementer. Analysen viser en signifikant positiv sammenhæng, og jo oftere, man deltager i træning, hænger ud og deltager i sociale arrangementer, desto højere scorer man på sammenhængskraftsmålet.

En forenings sammenhængskraft stiger med 6,1 skalapoint på en skala fra 1-100, når medlemmerne deltager i sociale arrangementer, som klubben arrangerer. Når medlemmerne hænger ud før/efter træningen/aktiviteten, stiger foreningens sammenhængskraft med 5,6 skalapoint, og endelig stiger en forenings sammenhængskraft med 5,0 skalapoint, når medlemmerne deltager i træningen/aktiviteten hver gang/næsten hver gang. Det indikerer altså, at de sociale arrangementer er de vigtigste i forhold til at sikre høj sammenhængskraft i en idrætsforening.

Når medlemmerne deltager i sociale arrangementer, som klubben arrangerer, stiger en forenings sammenhængskraft med 6,1 skalapoint på en skala fra 1-100

Når medlemmerne hænger ud før/efter træningen/aktiviteten, stiger en forenings sammenhængskraft med 5,6 skalapoint

Når medlemmerne deltager i træningen/aktiviteten hver gang/næsten hver gang stiger en forenings sammenhængskraft med 5,0 skalapoint.

Det indikerer altså, måske ikke så overraskende, at de sociale arrangementer er vigtige i forhold til at sikre høj sammenhængskraft i en idrætsforening.

Har adgang til sociale opholdsrum betydning for en forenings sammenhængskraft?

Og har nogle facilitetstyper større betydning for sammenhængskraften end andre?

Respondenterne er i spørgeskemaet blevet spurgt ind til, hvilke faciliteter de har i foreningen. Der var i den forbindelse fem svarmuligheder:

- 1) Spil (f.eks. bordtennis eller bordfodbold, m.m.)
- 2) Computer og konsolspil (f.eks. PlayStationspil), TV-skærm, m.m.
- 3) Hyggekedler, bløde møbler (f.eks. lænestole, sofaer, madrasser), m.m.
- 4) Kaffemaskine, køleskab med sodavand/øl, grill, m.m.
- 5) Ingen af ovenstående

Analysen viser, at der er signifikant positiv sammenhæng mellem antallet af faciliteter og en forenings sammenhængskraft. Dvs. jo flere faciliteter af de fire ovenstående en forening har, desto højere sammenhængskraft har foreningen.

Når en forening går fra at have nul faciliteter til f.eks. to faciliteter, stiger sammenhængskraften med 9,2 skalapoint.

Ligeledes er der signifikant negativ betydning af ikke at have nogen faciliteter i foreningen. Her falder sammenhængskraften med hele 7,0 skalapoint, når man ikke har nogen faciliteter i foreningen.

Er der så forskel mellem facilitetstyper? Analysen viser, at alle fire facilitetstyper har signifikant positiv påvirkning på en forenings sammenhængskraft. Facilitetstype 2 og 3 (computerspil og hyggekedle) påvirker sammenhængskraften mest med hhv. 5,8 og 8,0 skalapoint, mens facilitetstype 1 (bordspil) og 4 (kaffemaskine mv.) påvirker sammenhængskraften med hhv. 4,3 og 3,9 skalapoint. Altså er der lidt forskel mellem facilitetstyperne, men de har alle betydning for sammenhængskraften.

Har et medlems transportafstand til foreningen betydning for foreningens sammenhængskraft?

Analysen viser, at der ikke er nogen signifikant betydning af et medlems transportafstand til foreningen ift. foreningens sammenhængskraft. Hele 78 pct. af alle respondenter angiver at have under 15 minutters transporttid, så langt de fleste bor altså relativt tæt på deres forening, hvilket kan være årsag til, at der ikke umiddelbart er nogen sammenhæng mellem afstand og svar på spørgsmålene om sammenhængskraftsmålet.

Har et højere antal år i foreningen betydning for foreningens sammenhængskraft?

Respondenterne har også svaret på, hvor lang tid de har været medlem af deres respektive forening, hvor svarmulighederne var:

- 1) under et år
- 2) 1-2 år
- 3) 3-5 år
- 4) 6-10 år
- 5) 11-20 år
- 6) mere end 20 år.

Analysen viser, at antallet af år som medlem i en forening har signifikant positiv betydning for foreningens sammenhængskraft, dog er det først, når man har været medlem i mindst 6-10 år, at det har signifikant positiv indvirkning på sammenhængskraften.

Har en forenings sammenhængskraft betydning for de frivilliges oplevelse?

Respondenterne er blevet spurgt ind til, hvorvidt de er frivillige i deres forening. Respondenter, som har svaret ja på dette spørgsmål, er desuden blevet spurgt ind til deres oplevelse af at være frivillig gennem udsagn som:

- 'Mit ansvar som frivillig er ikke for stort'
- 'Jeg kan samarbejde med de andre frivillige om opgaverne'
- 'Jeg kan få hjælp fra ledere/trænere/frivillige til mine frivillige opgaver, hvis jeg har brug for det'
- 'Det er svært at finde andre frivillige til at hjælpe med opgaverne i klubben'.

Dertil har de frivillige vurderet, hvorvidt andre i klubben anerkender deres indsats. Analysen viser, at frivillige generelt oplever en højere sammenhængskraft end ikke-frivillige, og i det følgende er fokus på, hvorvidt sammenhængskraften øver indflydelse på de frivilliges oplevelse af at være frivillig.

Analysen viser, at jo højere sammenhængskraft, desto mere positivt vurderer de frivillige at få anerkendelse fra andre, at de har andre frivillige, de kan samarbejde med, og at de oplever at kunne få hjælp og støtte fra andre, hvis de har behov. Analysen er foretaget med sammenhængskraft som 'bagvedliggende' variabel og oplevelsen som frivillig som 'afhængig variabel'. Det vil sige en antagelse om, at høj sammenhængskraft kan påvirke de frivilliges oplevelser og vilkår positivt. Og med den antagelse tyder analysen altså på, at en høj sammenhængskraft rent faktisk kan føre til bedre vilkår for de frivillige, hvilket man i næste led kan formode har en betydning for de frivilliges interesse for at fortsætte, selvom analysen dog ikke viser noget om den del.

Imidlertid kunne man også have den omvendte antagelse, at de frivilliges oplevelser og vilkår er med til at påvirke sammenhængskraften. Altså at sammenhængen gik den anden vej. Vi kan ikke i denne undersøgelse sige, hvilken retning sammenhængen går, men en sådan analyse viser dog, at der også den anden vej er en positiv forbindelse. Dvs. jo mere de frivillige oplever, at deres ansvar er passende, at de kan samarbejde og få hjælp, desto højere sammenhængskraft kan man forvente.

Omvendt finder man en negativ sammenhæng mellem sammenhængskraft og oplevelsen af, at det er let at finde nye frivillige. Dette kan umiddelbart virke som lidt vanskeligt at forklare. Hvorfor skulle høj sammenhængskraft føre til, at de frivillige i højere grad finder det svært at finde nye frivillige? Kan det skyldes, at medlemmerne tænker, at de nuværende frivillige har godt styr på det, og at der derfor ikke er behov for hjælp? Eller er der en mere teknisk forklaring, da spørgsmålet er udformet 'omvendt', idet respondenterne skulle forholde sig til følgende udsagn: 'Det er svært at finde andre frivillige til at hjælpe med opgaverne i klubben'. Her vil en positiv besvarelse være 'helt uenig', da dette svarer til, at man *ikke* oplever, at det er svært at finde frivillige i klubben. Analysen tager højde for dette ved at tildele udsagnet 'helt uenig' den højeste score.

Det vil i kommende undersøgelser være oplagt at teste, hvorvidt sammenhængen ændrer sig, hvis man udformer spørgsmålet omvendt, så det muligvis bliver lettere at forstå intuitivt, og hvor 'helt enig' svarer til en positiv tilkendegivelse.

Har en højere sammenhængskraft betydning for rekruttering af nye medlemmer?

Respondenterne er blevet bedt om at vurdere, hvor nemt det er for nye eller potentielle medlemmer at:

- 1) finde information om foreningen
- 2) at blive tilknyttet et hold
- 3) at blive en del af det sociale liv i foreningen
- 4) at blive frivillig i foreningen.

Analysen viser, at jo højere sammenhængskraft, desto nemmere vurderer medlemmerne, at det er for andre at blive en del af foreningen på tværs af de fire parametre. Det kan tyde på, at foreninger med høj sammenhængskraft har kortere vej til rekruttering af nye medlemmer (i hvert fald når man spørger de nuværende medlemmer).

Opsummering – hvilke elementer påvirker sammenhængskraft? Og omvendt?

Analysen af, hvordan eksterne elementer påvirker en forenings sammenhængskraft har vist, at der er flere ting, som er med til at påvirke sammenhængskraften positivt. Først og fremmest har medlemmernes deltagelse en klar påvirkning på sammenhængskraften. Det kunne tyde på, at man med ret simple greb rundt om selve træningen/aktiviteten kan være med til at fremme sammenhængskraften i foreningen.

De fysiske rammer har også en klar betydning for sammenhængskraften. Jo flere faciliteter, desto bedre sammenhængskraft. Det kunne tyde på, at de fysiske rammer er vigtige for at skabe en højere sammenhængskraft, eftersom man kan mødes i de fysiske rammer og på den måde måske specielt løfte det sociale element af sammenhængskraft.

Medlemmer, som er frivillige, vurderer generelt sammenhængskraften højere end ikke-frivillige. Samtidig fører en høj sammenhængskraft til en mere positiv vurdering af elementer ved det frivillige arbejde som oplevelse af anerkendelse, at kunne samarbejde med andre frivillige og at kunne få hjælp fra andre ved behov. Alt sammen elementer, man må formode er afgørende for de frivilliges oplevelse og dermed interesse for at fortsætte som frivillige.

Omvendt fører høj sammenhængskraft ikke umiddelbart til en opfattelse af, at det er let at finde nye frivillige.

Analysen viser også, at der er en positiv sammenhæng mellem høj sammenhængskraft og nuværende medlemmers opfattelse af, hvor nemt det er at blive nyt medlem. Ligeledes er sammenhængskraften stærkere, jo længere tid man har været medlem af foreningen. Dette taler ind i, at det i høj grad er vigtigt først og fremmest at fastholde sine nuværende medlemmer, eftersom det har påvirkning på sammenhængskraften, hvilket så har en positiv

påvirkning på rekrutteringen af nye medlemmer og på evnen til at rekruttere frivillige. Analysen viser tilmed, at det særligt gør en forskel, at man har været medlem i mere end seks år.

I boksen herunder følger en række udsagn fra respondenterne fra de fem foreninger, der har været en del af undersøgelsen. De har i spørgeskemaundersøgelsen haft mulighed for at angive, hvis de havde yderligere kommentarer om deres tilknytning til foreningen, hvilket enkelte har valgt at benytte sig af.

Citater fra voksenmedlemmer i de fem foreninger

Forening 1:

"xx Klub er en fantastisk klub, den hyggeligste xx klub i Danmark."

"Jeg spiller udelukkende med en kollega, og vi spiller kun med hinanden, derfor tror jeg ikke, det er super relevant for mig at svare på alle disse spørgsmål."

"Sammenlægningen med xx har ødelagt det sociale imellem holdene i KFUM. Der er ikke plads til at holde fester/arrangementer mere, uden at bestyrelsen skal indover. De bestemmer alt i dag."

"Der er behov for en træner, så folk udvikler sig og bliver i klubben samt tiltrækker nye..."

"Det kunne være fedt med en brugervenlig booking app."

"Virkelig sejt og godt, at der er så mange frivillige, der hjælper til xx idræt. Uden dem ville det ikke fungere."

"Jeg synes, xx-klubben er båret af få, gode personer, der træner og lægger arbejde i det. Som ny føler vi os som en del af holdet, men ikke klubben som sådan."

"... børnene har faktisk sammenhold i høj grad. Men at få forældre med, så familien bliver forbundet til foreningen. Det lønner sig i form af hjælpetrænere og tilknytning."

"Jeg er meget glad og imponeret af foreningen, ledere og trænere gør et fantastisk arbejde."

"Føler mig godt modtaget og velkommen."

"Det ville være hyggeligt at drikke kaffe/sodavand efter xx om onsdagen."

"Jeg har alene valgt denne klub på grund af dets tilbud om xx. Da jeg deltager i flere andre organisationer/foreninger som frivillig, søger jeg ikke det sociale fællesskab i denne klub."

"Jeg benytter klubbens baner flittigt, men med to private makkere. Vi er super godt tilfredse, men har valgt blot at dyrke aktiviteten for os selv. Det er fremragende, at man kan booke tider lige, når det passer os, uden at forpligte sig. Vi er heldige at være vores egen lille lukkede, jævnbyrdige gruppe."

"Som ny forælder i foreningen, som gerne vil bidrage, så husk at spørge om hjælp. Og vær gerne konkrete med, hvad I har brug for hjælp til."

Forening 2

"Jeg tror, de fleste voksne (35-55 år) med familie har et travlt program i forvejen og derfor har svært ved at afse meget tid til egen-aktiviteter. For mit eget vedkommende er min fritid underlagt en stram prioritering. Hvis ikke kalenderen er optaget, vil jeg dog helt sikkert møde op til et arrangement for hyggens skyld."

"Det, vi i gymnastikforeningen har det sværest ved, er at finde nye frivillige."

"Men det kunne givetvis være en kæmpe fordel - specielt for de unge eller for seniorholdene - hvis der blev arrangeret noget socialt for dem en gang imellem."

Forening 3:

"God idrætsklub med mange dygtige ansatte, frivillige samt meget fornuftige faciliteter."

"Det kunne være fedt med et større 'legeområde' for børnene. F.eks. med klatrestativ."

"Klubben kan være mere aktiv på sociale medier."

"Flere tider med hold i fitness, tider efter børnene er puttet fra kl. 19 og senere i hverdage."

Forening 4:

"At være med i xx klub er noget af det bedste, der er sket for min familie. En aktivitet vi kan være fælles om. Super god leder, der får alle til at føle sig glade og motiveret."

"Fantastisk hold jeg er på. Da jeg kom som ny, blev der taget godt imod mig. Blev med det samme en del af holdet."

"Hovedbestyrelsen burde være meget mere synlig og medvirke til, at foreningen virker som én forening og ikke blot en masse underudvalg, som ikke samarbejder på kryds og tværs."

"Vi har de bedste trænere både fysisk og socialt, så derfor er jeg i høj grad glad for at være aktiv i denne klub."

"Det kunne være dejligt, hvis vi kunne få cirkeltræning i vores forening. Tror det kunne trække mange nye medlemmer til i alle aldersgrupper."

"Jeg synes, vi har et bredt udvalg af aktiviteter. Jeg vil gerne give en stor hånd til alle de frivillige ledere, der er. I gør en kæmpe indsats, og byen kan være stolte af jer."

Forening 5:

"Har været medlem i ca. 20 år og altid været glad for at være der. Vi har i samme tidsrum haft samme tid fra 17.30 til 18.30, til at det nu er 19.30-20.30. Det ødelagde hele sammenholdet og gik fra ca. 40-50 deltager til nu ca. 25-30 på grund af ændret tid, og vi er flere, der overvejer at skifte til anden klub."

"Jeg dyrker xxx - er meget tilfreds!"

"Jeg har været xxx i klubben 30 år, men er nu i xxx og xxx. Jeg har altid været glad for at være en del af fællesskabet i foreningen."

"Flere sociale arrangementer og blik for, hvordan man kan hjælpe som frivillig."

Afrunding

Denne undersøgelse af sammenhængskraft i fem udvalgte idrætsforeninger er gennemført for KFUMs Idrætsforbund. Det har været et eksperiment i sig selv at udarbejde et kvantitativt mål for sammenhængskraft, og umiddelbart kan der være noget selvmodsigende i at reducere et så komplekst og diffust begreb som sammenhængskraft, der handler om alt det, der binder mennesker sammen i et fællesskab, til ét enkelt tal.

Analysen er ikke gennemført uden forbehold herfor fra hverken Idans eller KFUMs Idrætsforbunds side. Det har alligevel været interessant at afdække, hvorvidt indsigt fra det samlede mål og de underliggende seks (fem) dimensioner kan bidrage med et ekstra lag af viden til foreningernes arbejde i praksis.

Målet om sammenhængskraft kan understøtte fokus i bestyrelsens arbejde

Erfaringer fra de første foreninger har vist, at resultaterne dels har været med til at bekræfte nogle fornemmelser, bestyrelsen havde på forhånd, samt at skærpe dialogen og det fremadrettede fokus til specifikke områder, hvor de underliggende dimensioner af sammenhængskraftmålet viser udviklingspotentialer. Det er altså et eksempel på, hvordan foreningen bliver hjulpet på vej til prioritering af indsatser gennem et dataunderstøttet indblik i medlemmernes oplevelser af sammenhængskraft.

Udfordringer med begrænset datagrundlag

Nærværende undersøgelse bygger på et ret spinkelt datagrundlag, som gør det vanskeligt at benytte sammenhængskraftmålet som et overordnet benchmark. Både i forhold til at sammenligne foreninger med hinanden og i forhold til at måle udvikling via gentagne målinger i den enkelte forening.

Undersøgelsen kan altså ikke på nuværende tidspunkt sige så meget om de fem deltagende foreningers samlede mål for sammenhængskraft, men snarere give indsigt i sammenhængskraften på de hold, der har deltaget fra hver forening.

Det er en stigende udfordring at opnå gode svarprocenter via spørgeskemaundersøgelser, og i denne undersøgelse har der været afprøvet forskellige metoder til dataindsamling. Udsendelse via e-mail fra foreningens samlede medlemslister har vist sig at være yderst vanskelig, da meget få respondenter finder det relevant at svare. Det er jo i sig selv interessant, at medlemmerne har svært ved at se formålet med at svare på spørgsmål, der handler om, hvorvidt man har tillid til de andre medlemmer, føler sig godt tilpas og deltager i foreningens aktiviteter. Måske fordi medlemmerne generelt er tilfredse og ikke oplever behov for ændringer?

Der har i stedet været bedre succes med den mere ressourcekrævende metode at deltage på konkrete hold og bede udøverne om at udfylde spørgeskemaet via en QR-kode i forlængelse af selve træningen. Fremadrettet kan det givetvis være en fordel at involvere trænerne i denne opgave og eventuelt sætte en betydelig præmie på spil, som går til den træner, der sikrer den højeste svarprocent på sit hold.

Samtidig arbejder Idan på en reducere af målet for sammenhængskraft, så det bliver så kortfattet som muligt.

Interessante potentialer i målet for sammenhængskraft trods begrænset datagrundlag

Selvom der er relativt lille varians i de samlede svar fra hver forening, finder man alligevel forskelle, som peger i retning af forhold, der er afgørende for oplevelse af høj sammenhængskraft (især deltagelse i sociale arrangementer/ at komme før eller blive efter træningen samt fysiske rammer, som muliggør social interaktion).

Dertil viser de foreløbige resultater, at frivilliges oplevelser af det frivillige arbejde også hænger sammen med sammenhængskraftsmålet, hvilket er interessant at udforske nærmere, da det kan være med til at hjælpe foreninger på vej til rekruttering af flere frivillige og måske ligefrem bedre fastholdelse af både medlemmer og frivillige.

Disse foreløbige resultater understreger, at man med et mål for sammenhængskraft ikke kun ser på antallet af medlemmer som udtryk for succes, men også har blik for, hvor godt medlemmerne har det i foreningen. Og i en tid, hvor der er stort fokus på idrætsfællesskabernes potentialer i en trivselsdagsorden, er det meget relevant at have blik for de mekanismer, der gør, at medlemmerne oplever, det er rart at være i foreningen og har lyst til at fortsætte og måske ligefrem tage del i de frivillige opgaver.

En undersøgelse viser f.eks., at børne- og ungdomshåndboldspillere overvejer at stoppe, når de oplever, at trænerne ikke giver alle opmærksomhed, eller når trænerne eller andre udøvere på holdet skaber en utryk stemning, fordi de råber eller 'ruller med øjnene', når man laver en fejl (Pilgaard, 2023).

Dertil viser et forløbsstudie, der følger de samme respondenter over en periode på 16 måneder, at mange veksler ind og ud af deltagelse i sport og motion. Især børn og unge med lav grad af livstilfredshed er tilbøjelige til at have en ustabil tilknytning til idrætten (Petersen, 2024).

Fokus på de underliggende dimensioner af sammenhængskraftsmålet, som f.eks. tillidsfulde relationer, fokus på at give alle på holdet opmærksomhed, at sikre et miljø, hvor man også er sammen uden for selve træningen, og hvor alle tager ansvar for at tage godt imod nye medlemmer, kan være med til at forebygge dårlige oplevelser og frafald.

Fokus i fremadrettede undersøgelser af sammenhængskraft

KFUMs Idrætsforbund ønsker at gennemføre nye målinger af sammenhængskraft i de samme fem foreninger to år efter, at de har gennemført et udviklingsforløb i samarbejde med bestyrelse og frivillige i foreningerne. Hensigten er at måle, hvorvidt man med konkrete udviklings tiltag kan øge sammenhængskraften.

På grund af de relativt få respondenter fra første måling, kan det blive vanskeligt direkte at sammenligne resultater fra første og anden måling inden for samme forening. Dertil ligger

de samlede mål for sammenhængskraft allerede meget højt i første måling, hvorfor det bliver vanskeligt at flytte målet i en endnu mere positiv retning.

Fokus i den opfølgende måling bliver derfor lige så meget på at arbejde ud fra en skærpet dataindsamlingsmetode og et reduceret spørgeskema, som der er fokus på at undersøge, om den enkelte forening har udviklet sig i retning af endnu højere mål for sammenhængskraft.

På sigt ligger der interessante perspektiver i dels at benytte sammenhængskraftmålet til at afdække forskelle mellem hold og forskellige idrætsgrene inden for samme flerstrengede forening, dels at se på forskelle mellem forskellige foreninger med forskellige aktiviteter.

Dertil er der interessante perspektiver i at afdække forskelle mellem foreninger, som har til huse i selvejende faciliteter med tilhørende fysiske rammer til sociale aktiviteter og foreninger, som kun har adgang til en skolehal uden sociale opholdsrum. En undersøgelse af unges demokratiske engagement i foreningsidrætten rejser eksempelvis den tese, at foreninger i selvejende faciliteter har bedre forudsætninger for at skabe attraktive ugemiljøer end foreninger i kommunale skolehaller (Pilgaard et al., 2024).

Litteraturliste

Bjerrum, H., Rask, S. & Nygaard, A., 2021. *Foreningsliv i Aarhus Kommune*. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut for Aarhus Kommune.

Coleman, J.S., 1990. *Foundations of social theory*. Cambridge: Harvard University Press

Elmose-Østerlund, K., Seippel, Ø., Llopis-Goig, R., van der Roest, J.W., Adler Zwahlen, J. & Nagel, S., 2019. "Social integration in sport clubs. Individual and organisational factors in a European context". In *European Journal of Sport and Society*, 16(3), 268-290.

Lolle, A.K.E.L., 2017. *Bænken på kanten. Social kapital, lokalsamfund og lokalt forankrede kulturbærende institutioner*. Ph.D. Aalborg: Institut for Læring og Filosofi, Det Humanistiske Fakultet.

McMillan, D.W. & Chavis, D., 1986. "Sense of Community: A Definition and Theory". In *Journal of Community Psychology* 14(1), 6-23.

Putnam, R.D., 2000. *Bowling alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.

Petersen, F.J., 2024. *Forløbsstudie af 'Danskernes motions- og sportsvaner 2020'*. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut (endnu ikke publiceret).

Pilgaard, M. & Andersen, C.R., 2023. *Evaluering af Nye Spilformer i Dansk Håndbold. Afsluttende rapport*. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut for Dansk Håndbold.

Pilgaard, M, Jensen, M.E.N., Eske, M., Jensen, T.K. & Andersen, C.R., 2024. *Unge deltagelse og demokratiske involvering i foreningsidrætten*. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut for Danmarks Idrætsforbund (DIF). (Endnu ikke publiceret).

Torpe, L & Lolle, H., 2007. *Social kapital, social sammenhængskraft og multikulturalisme. Fører et mere multietnisk samfund til mindre social kapital?* Centre for Comparative Welfare Studies, Institut for Økonomi, Politik og Forvaltning, Aalborg Universitet.

